

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת וארא תשפ"ה

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

המכה האישית של פרעה

והעניין כך: במכת דם פרעה לקה מכה נסתרת שרק הוא ידע ממנה, כיצד? הנה בבוקר הוא היה צריך להתפנות לנקביו ואז לצערו הוא פוגש את משה ואהרן, הוא מקווה מאוד שהם יסתלקו מפניו כמה שיותר מהר בכדי שיוכל להתחיל להפנות, אלא שזה אינו קורה. ולא רק שהם לא הולכים אלא הם מודיעים לו שהם נותנים ליאור מכה שיהפך כולו לדם וכל הדגה אשר בתוכו תמות ותסריח – אכן תוך זמן קצר קרה הדבר! במילים ברורות יותר, זה אומר – שבית כיסא של פרעה התקלקל! נו, מה עושים?... האם יתכן לחיות בבית בלי בית הכיסא?...! היאור העלה צחנה, הדגה אשר בתוכו מתה והכל אדום, פרעה נשך את הלשון חזק ולא היה לו עם מי לדבר על זה. מה הוא הולך לעשות עתה – אין שירותים!

לכך נוכל לומר שהתורה מדגישה זאת בפסוק שנאמר רק במכת דם – **וַיִּפֹּן פְּרֹעֶה וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ**... פרעה חזר מן היאור אל הבית בכדי להתפנות, בכדי לעשות שם את צרכיו. כאשר נשקיע עוד קמצוץ מחשבה נוכל להבין שזה היה בהחלט מצב לא נעים לפרעה.

ומדוע? – בבקשה, חשבון פשוט. מסתבר מאוד שלפרעה לא היה בית הכיסא בבית, שהרי הוא טען לכולם שהוא אלוקים ואינו מוציא פסולת מגופו, על כן אין צורך שיהיה חדר כזה במקום מגוריו, ולא רק שאין צורך שיהיה... אלא קיים צורך הפוך, היה לו רצון להדגיש לכולם שאין לו בבית הכיסא בבית, שהרי זהו שבחו, בכך ניכר שהוא אלוקים. לכן, נוכל להסכים, שבמעונו של פרעה – לא היה שירותים!

כעת שהוא חוזר אל הבית והוא צריך לפנות את הפסולת מעצמו, הרי שאין לו להיכנס, שהרי אם יכנס לחדר השירותים של שאר בני הבית, הרי יצלמו אותו נכנס וכלום יגידו 'שקרן אתה נכנס לבית הכיסא – אינך אלוקים!'. לכך מסתבר שהוא ניכנס בסתר לחדר שינה שלו ושם הוא התפנה בשקט בשקט בלי שאף אחד יידע או יישמע.

ומי ניקה את הפסולת אחריו, מעניין מאוד? אילו היה קורא למאן דהו מהמשרתים שוב הסוד הכמוס שלו היה מתגלה, לכן נוכל לומר כי פרעה עצמו ניקה את הפסולת שלו והטמין אותה בהחבא מחוץ לארמונו. כך משך שבוע שלם פרעה סבל בושות אמתיות – אלא שעדיין נאמר **וְלֹא שָׁת לְבֹו גַם לְזֹאת** פרש"י 'גם' בא לרבות (שלא שת לבו לא למכת הדם וגם לא לכך שהמטה נהפך לנחש). לפי דברינו נוכל לומר שגם' בא לרבות אף את המכה האישית שקיבל פרעה שהוצרך להתגולל בפסולת של עצמו.

נוכה להתרחק מהגאווה ומשאר המידות המוקלקלות – אמון!

בפרשת השבוע, אחר שפרעה אינו משתכנע מהיפוך מטה אהרן לנחש, אומר הקב"ה אל משה: **לֹא אֶל פְּרֹעֶה בְּבֹקֶר הַיּוֹם יֵצֵא הַמִּימָה וְנִצְבָּתָה לְקִרְיָתוֹ עַל שֵׁפֶת הַיָּאֹר**... שם תאמר לו, כי אם אינו מסכים לשלח את בני ישראל מארצו, היאור כולו יהפוך לדם, כאשר הדגה תמות והיאור יעלה צחנה ועובש מסריח.

אמרו חז"ל, מפני מה היאור לקה בראשיתו? התשובה. לפי שכאשר הקב"ה בא להיפרע מן הרשעים אזי בתחילה הוא נפרע מאלוהיהם, זאת בכדי שיתברר ויתאמת אצלם שהאלוהים שלהם לא שווה מאומה – היאור שנתנו לו כולם כבוד וחשיבות הקב"ה מראה להם כי אין לו כח להציל את עצמו ואף הם לוקים ממנו.

ומהו התזמון הזה, למה דווקא היה נצרך לדבר עם פרעה טרם הנץ החמה כאשר פרעה יוצא אל המים?

מבאר לנו רש"י דבר נפלא. 'אמר הקב"ה למשה ללכת אל פרעה בבוקר בשעה שיוצא המימה מושם שהיה יוצא אז לנקביו, שהיה עושה עצמו אלוה ואומר שאינו צריך לנקביו ומשכים ויוצא לנילוס ועושה שם צרכיו.'

הרי שיציאת פרעה בבוקר הייתה סוד כמוס ביותר, סוד שעליו הייתה עומדת כל גאוותו של פרעה, כך אחר הוצאת הפסולת מגופו עם עלות השחר, היה יכול לקרוא בימואזין בקול רם ובגוף נקי – 'אני אלוקים!'

לכן דווקא אז משה ואהרן הלכו בשליחות הקב"ה 'לתפוס אותו על חם', כאשר הוא לחוץ. אז אמרו לו את דבר ה'. כך תזמון זה היה אמור לעורר אותו אל האמת להוכיח לו כמה אינו שווה מאומה והוא בשר ודם כמו כולם שפולט פסולת מגופו.

עתה נשאל. הרי גם פרעה עשה עצמו כאלוהים ומה הוא לקה בתחילה? נוסף לשאול. אחר שנתנה מכת דם נאמר פסוק מעניין: **וַיִּפֹּן פְּרֹעֶה וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁת לְבֹו גַם לְזֹאת** התורה הקדושה מציינת שפרעה פנה אל ביתו, לכאורה מה שלא הוזכר במכה אחרת (על אף שנאמרו לפרעה גם הם בבוקר על שפת היאור). ומה פסוק זה בא ללמדנו?

אלא שכאן המתבונן יעלה חיוך על שפתיו. (האמת היא, שלא נעים לדבר ולכתוב על זה, אבל בכדי שנוכל להבין את הפסוק שנאמר בפרשת בא: **וְלֹא שָׁת לְבֹו גַם לְזֹאת** 'שם' את אשר התעַלְלָתִי בְּמִצְרַיִם". שאומר הקב"ה: תכלית המכות שנתתי לפרעה במצרים היא למען תספרו לבניכם איזה צחוק עשיתי מהמצרים כולם. אזי אכן כדאי להרחיב מעט את הנושא ולדבר על זה – אחר בקשת הסליחה מהקוראים כולם.)

שאלה

**האם יש חובה לבדוק סולת,
וכיצד יש לבדוק?**

תשובה

יש הבדל מהותי בין קמח לסולת בענין הניפוי, בעוד שאת הקמח ניתן לבדוק ולברור בנפה צפופה (-50 80 מ"ש), את הסולת מחמת גודל הגרגירים לא ניתן לנפות מתולעים בנפה צפופה אלא בנפה עם חורים גדולים יותר (20 מ"ש) ומאחר ויש חרקים קטנים בגודל גרגרי הסולת עצמם (עש הקמח - חרק מעופף זעיר, שהזחל שלו לבן, בגודל 0.1 מ"מ, וכן חיפושית הקמח - חרק שחור באורך כ-3-5 מ"מ) הם נופלים מהנפה יחד עם גרגרי הסולת לקערה בעת הניפוי.

ואם כן צורת הבדיקה בסולת היא לא קלה וצריכה להיות באופן שישטחנה על רקע לבן לראות שאין תולעים או גושים וקורים, ויש לעיין אם ההלכה מחייבת בדיקה כזאת.

ראשית יש לדון על התולעים הנמצאים בסולת שהתליעו בתוך האריזה, ולא ריחשו על גבי הקרקע. דהנה מרן הבית יוסף ביו"ד סימן פד כתב: מצאתי כתוב בשם ספר האגודה, (פרק אלו מטרפות סימן עב) דתולעים הנמצאים בקמח או בתבואה מותרים. וכן משמע במנחות (פה:) דקאמר סולת שהתליע רובו, ותבואה שהתליעה רובה, פסולים, ומדאסר למנחות מכלל דלהדיט שרי. אמנם יש לדחות דהתליעו ואין התולעים עוד בתוכו, אבל אם נשארו בנפה וחזרו ונפלו לתוכה אסורים. עכ"ל האגודה. מבואר יוצא דתולעים שבקמח ובסולת אסורים.

והבית יוסף הביא עוד להגהות שערי דורא (סימן נב ס"ק א) וז"ל: שמעתי שכתב מהר"ר יצחק ב"ר מרדכי בפסקיו, שקמח שהתליע בכד אפילו אם פירשו התולעים לכותלי הכד וחזרו לתוך הקמח שמוותרים כמו משקין שהתליעו ופירשו לדופני החבית. ואומר אני כי שגגה היא, כי לשם יש ייתור מכל אשר במים לרבות בורות שיחין ומערות ששוחה ושותה, אבל יבחושין שבכליסין וזיזין שבעדשים אפילו פירשו מקצתן לאויר העולם, בעיא היא ולא אפשיטא, וע"כ איסור גמור הוא, ושמעתי שא"מ עשה מעשה כן שהתליעו חיטים וצוה להוליכן לנהר דונאי ולהשליכן בוולא רצה להתיר למכור לגוי פן יאפה פת וימכרנו לישראל. תשובת ה"ר חיים וכן קיבל מהרי"ב ממנהרי"ש. עכ"ד.

המשן בעמ' 3

סעיף הפשרה בבוררות

שאלה: אחד מידידי תבע את שכנו לב"ד בתביעה מסויימת, ובא ושאלני הרי למעשה הוא אמור לחתום על שטר בוררות עוד בטרם יתחילו לדון ביניהם, וידוע שבין יתר הסעיפים של שטר בוררות ישנם שני סעיפים כאלו, הראשון, שביה"ד רשאי דון כפי ראות עיניהם, והסעיף השני "והמקומם" הוא שביה"ד רשאי לעשות פשרה בין הצדדים, חברי טוען מדוע עליו לעשות פשרה הרי הוא בא לב"ד בכדי שידונו אותו דין תורה ואם הוא זכאי אז עליו לקבל את שלו, ואם הוא חייב הוא מוכן לשלם את מה שהוא חייב, ואם בביה"ד עושים פשרה ולא דנים כדין תורה אז היכן הוא אמור לדון דין כזה?

תשובה: בית הדין מצווה להציע לצדדים לעשות פשרה עוד בטרם יחלו להיכנס לגופם של דברים, כל זה דווקא אם ישנו ספק שקול בין טענות הצדדים ולא יודעים או לא יכולים להגיע לחקר האמת אז מציעים את הפשרה. אבל אם ביה"ד רואה שאחד הצדדים מנסה לעשוק את חברו אז כאן במקרה זה לא רק שאין את המצווה לפשר בין הצדדים אלא ישנה חובה הפוכה להציל עשוק מיד עושקו, בבחינת יקוב הדין את ההר ולא לפשר בין הצדדים מהטעם הפשוט בכדי שלא יהיה "חוטא" נשכר.

נימוקים: מובא בירושלמי (סנהדרין פ"א ה"א) ר' יוסי בר' חלפתא באו לפניו אנשים בכדי שידון אותם דין תורה, אמר להם: "אני איני יודע דין תורה, היודע מחשבות יפרע מאותן אנשים." אמר ר"ש בן יוחאי "ברוך רחמנא דלינא חכים מידון" דהיינו ברוך ה' שבטלו לדון דיני ממונות כדין תורה לפי שאין אנו חכמים לדון כדין תורה. ואם בדורות התנאים התבטאו בצורה כזו שלכאורה אין הם בקיאים כ"כ בשביל לדון דיני תורה מה נענה אנן יתמי דיתמי שאנו לא יכולים לדון דין תורה בצורה שאמורה להיות. לא זו אלא אף זו, כתוב בפסוק (דברים ו, יח) "ועשית הישר והטוב" פירשו רש"י והרמב"ן שכוונת הפסוק היא לעשות פשרה בדין, מה גם אין לנו להעמיד את דברינו על דין תורה. וזו אחת הסיבות שבגינה חרבה ירושלים כמ"ש בגמ' בב"מ (ל:): לא חרבה ירושלים אלא שהעמידו דיניהם על דין תורה.

ומאידך לכאורה אנו נותנים כח בידי אנשי עוולה, ובעלי זרוע, מנהלי עבודה וכדו', שיכולים לעשוק את העובדים הכפופים תחתם ולעשות בהם ככל העולה על רוחם, כגון: להעסיק אותם שעות רבות ו/או להוסיף מטלות שונות שאינם מדרישות התפקיד הנוכחי, ואם העובד יעז להתנגד מיד יראו לו את הדרך החוצה, בפרט אם זה בתי ספר, סמינרים וכדו', ששם המנהל יכול לומר לעובדת "אם את רוצה לקבל את התנאים שלי מוטב, ואם לא, את יכולה ללכת, ותדעי לך שיש הרבה תור אחרך של נשות אברכים שיסכימו לקבל את התנאים שאני מציע."

המשן בעמ' 4

אולם הפרי חדש ס"ק יז כתב ע"ד השערי דורא דכל ראיותיו אינם כלום וסברת הריב"ם נראית אמיתית ונכונה שיש לחלק דדוקא בחיטין וקמח שצבורין ע"ג הקרקע והתלעו אסורים אבל כשצבורים בתוך הכד יש להתיר, ושכ"כ הט"ז סק"ח בשם הרוקח להתיר תולעים הנמצאים בקמח. וגם דעת האגודה להתיר תולעים הנמצאים בקמח (ואף בתבואה לדעתו, ועכ"פ הפר"ח מחלק דדוקא בקמח יש להתיר אם היה בכלי וכו') וסיים הפר"ח ולענין דינא כיון שרבו הפוסקים המתירים מצינו למיסמך עליהו בהפסד מרובה ובלבד שיהיה מונח בכד. עכת"ד.

ובשו"ע סימן פד כתב: תולעים הנמצאים בקמח אסורים שמא פירשו ושרצו על הארץ וחזרו. ומקורו מתשובת הרא"ש כלל כ סימן ג אולם גם על זה כתב הפר"ח די"ל שהרא"ש מייירי בקמח הצבור ע"ג קרקע ולא מונח בכלי.

והש"ך ס"ק טו נקט בדעת השו"ע דאף קמח שבכלי אסור ולא דווקא קמח המונח ע"ג קרקע. וכ"כ הפרי תואר ס"ק יב וחלק על דברי הפר"ח.

אולם הנודע ביהודה (קמא יו"ד סימן כז) הסכים להפר"ח דמסתבר טעמיה, ואף שרוב האחרונים אוסרים מכל מקום אין למחות במי שמיקל, ואם באו לשאול את המורה הוראה על הקמח שבכלי ישיב להם שרוב האחרונים אוסרים, ואם אעפ"כ ירצה השואל להקל לעצמו, לא ימחה בידו. וכל שכן שאין צריך לדרוש ברבים שאסור. וסיים וז"ל: ועכ"פ ידרוש שאין חיוב לבדוק מתחלה כלל. ע"ש.

ובדרכי תשובה סימן פד ס"ק ס הביא דברי הפסקי דינים להצמח צדק שג"כ מסכים כהפר"ח והדרכי תשובה ג"כ הסכים להקל בזה ע"ש. וראה בכל זה למרן הראש"ל הרב יצחק יוסף שליט"א בילקוט יוסף איסור והיתר חלק ב סימן פד הערה לט מה שהביא בזה באורך מדברי אביו מרן הגרע"י זצ"ל. ע"ש.

והנה יש לדון עוד אם יש חיוב על כל דבר ודבר חובת בדיקה מתולעים או רק בדבר שהוא מוחזק בנגיעות גבוהה דהנה נפסק בשולחן ערוך (שם סעי' ח'): "כל מיני פירות שדרכן להתלע כשהם מחוברים, לא יאכל עד שיבדוק הפרי מתוכו, שמא יש בו תולעת. ע"כ. וכתב הש"ך ס"ק כג: אבל אותם פירות שאין דרכם להתלע כלל ודאי אין צריך בדיקה. וצריך לדעת מה השיעור של דבר שמצוי להיות בו תולעת שיהיה עליו חובת בדיקה, ודעת הריב"ש (סימן קצא לענין עוף טמא, ובדיקת הסירכא) דשיעור מיעוט המצוי הוא קרוב למחצה (30 אחוז ודאי אינו קרוב למחצה). אמנם בשו"ת משכנות יעקב סימן יז כתב דשיעור מיעוט המצוי הוא חלק אחד מעשרה וכתב הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל בשו"ת מנחת שלמה (תנינא סי' ס"ג): שיש להתחשב בשיעורו של המשכנות יעקב. ויש שחששו אפילו בשיעור

של חמשה אחוזים להצריך בדיקה. (ראה בספר בדיקת המזון כהלכה להרה"ג משה ויא עמוד 118 מש"כ בזה בשם הגריש"א והרה"ג שמואל הלוי וואזנר זצ"ל)

ועכ"פ מעיקר הדין יש לנו להורות כדעת הריב"ש וכן מתבאר מדברי שו"ת בית אפרים (יו"ד ריש סי' ו') שכתב: "גבי התלעה דתמרי שכיח טובא, עד שהוא כמו ספק השקול". וכן שמעתי מהגאון הרב יעקב יוסף זצ"ל שהעיקר כדעת הריב"ש בזה.

ובדברים המשווקים בשקית אריזה כמו קמח, סולת, אורז, חומס, וכדומה. יש לילך אחר האריזה ולא אחר הגרגירים של אותו המין ואם דרך משל ימצא על מאה חבילות עשרה חבילות נגועות, מכאן ואילך יש כאן חובת בדיקה לדעת המשכנות יעקב וכן ע"ז הדרך לדעת הריב"ש.

והנה במציאות של ימינו הכל תלוי באופי וטיב הסחורה ואופן השינוק, כי באותם הרשתות הגדולות אשר הסחורה נכנסת ויוצאת שם בתדירות גבוהה ואינה נמצאת במדפים זמן רב ורואים שהכל טרי ונקי, וגם הוגד לי שישנם אחראים מטעם הרשת לעבור על הסחורה אף על מה שמונח כבר במדפים ולא רק על מה שנמצא במחסן ואם המצא תמצא חבילה אחת שהיא נגועה מיד מסירים אותה וכל מה שקרוב לה, כי היא יכולה לגרום לנגיעות במהירות בכל הסחורה הסמוכה ולכן הם מקפידים על זה מאוד.

ומחמת הנהלים המחמירים הללו כמעט אין מצוי בחבילות סולת וכדומה נגיעות כלל, ואפשר לומר כמעט בוודאות שאין כאן חשש נגיעות בשיעור של מיעוט המצוי אפילו בשיעור של חמשה אחוזים וכל שכן עשרה אחוז או שלושים אחוז. ובפרט שכבר כתבנו דעת הפר"ח ודעימיה להקל בקמח הנמצא בכד ושהנודע ביהודה כתב שאין עליו חובת בדיקה.

הלכך למסקנה:

מי שקונה סולת ממקום שהתחלופה שם רבה והאחסון טוב, אין עליו חובת בדיקה, ולרווחא דמילתא בשעה שפותח האריזה יסתכל לראות אם אין איזה קורים או גושים וכדומה וכן יסתכל בתחתית האריזה לראות שאין שם חרקים, ויכול להשתמש בה. (כמובן שמדובר שאף הוא מאחסן אותה בביתו במקום נכון וראוי ולא במקום שאין לחות ולא תחת השיש וכדומה, וגם לא שהתה הסחורה בביתו זמן רב).

בברכה
אלון בן שבת

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

אז ראיתי בשו"ת דברי מלכאל (ח"ב סי' קלג) שכותב במפורש מתי עושים פשרה בין הצדדים, "פשרה שייכת רק היכא שכל אחד מהם חושב שהצדק איתו ואינו רוצה כלל לגזול את חברו, בזה יד מקום לפשר ביניהם" אבל אם הדין מרומה או שהדין רואה מתוכן הדברים והדבקם שהטענות ו/או העובדות שיש כאן שאחד הצדדים רוצה לעשוק את חברו אין לפשר, אלא לדון כפי דין תורה עד כמה שאפשר. כמו כן אין עושים פשרה אם רואים שבעל חוב מנסה להשתמט מחובו (שו"ע חו"מ סי' יב סעיף ו).

להלן אציין מספר דוגמאות בהם מציעים/מחייבים את המתדיינים לביצוע פשרה.

(א) כאשר מוטל על אחד מהצדדים חובת שבועה הן שבועת התורה, או שבועת המשנה, או שבועת היסת. או שהצד שאמור להישבע פסול לשבועה, או כמו בזמנינו שאין משביעים בית הדין - מפשרים במקום שבועה.

(ב) כאשר אין עדים כשרים אלא קרובים או פסולים, אזי אף שאי אפשר לחייב על פיהם ואפי' שבאומדן דעת היה נראה לחייב את אחד הצדדים, בכל זאת מכיון שאי אפשר לחייב מדין אומדנא אזי במקרה זה אנו מפשרים בין הצדדים.

(ג) כאשר עפ"י דין פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, כגון: בגרמא וכדו', רק כאשר קיבלו עליהם אף לפשר, יכולים הדיינים לחייב אותם בפשרה.

(ד) כאשר יש בנידון בין הצדדים מחלוקת הפוסקים, מצד הדין יכול צד אחד לפטור את עצמו בטענת "קיים לי", אך ישנה אופציה לדין לחייב אותו על פי דעת רוב הפוסקים מדין פשרה.

יצוין, ויודגש, שגם בפשרה מוזהר הדין לבלתי להטות את הפשרה לאחד הצדדים.

מסקנה: בדרך כלל יש עניין גדול בפשרה ולא בדין, אבל לא בכל מחיר עושים פשרה, וישנם מקרים לא מעטים שהולכים לפי הדין ולא עושים פשרה, אבל מכיון שהאופציה לפשרה קיימת לכן בשטר הבוררות כותבים את האופציה הזו.

בברכה יגאל אלון

שור המצאה מן המזרח

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי בן ציון חזן

מי הוא היה רבה הספרדי של הרובע היהודי שבעיר העתיקה, מייסד ומנהל הישיבה "פורת יוסף" ובית הכנסת "שושנים לדוד" ועורך ספרי הרב יוסף חיים מבגדאד ורבנים נוספים. קיראו והחכימו.

אי שם בחודש ניסן ה'תרל"ז בשנת 1877, נולד בבגדאד יהודי בשם בן-ציון נחום. כבר מגיל צעיר התחנך הנער בן-ציון אצל רבני בגדאד, הוסמך לרבנות ותוך כדי כך, נודע שמו כחזן מצטיין.

המוניטין שלו היה כל כך ידוע עד כי שם משפחתו שונה מ-'נחום' ל-'חזן', אפילו בני בגדאד המוסלמים השתאו מכומר החזנות שלו, ודרשו ממנו לשמש כמואזין. להצעה שכזו יהודי בגדאד לא יכול לסרב ועל כן הרב בן-ציון בחר להימלט ולעלות לישראל בשנת 1898.

אז כפי שהבנתם נכון, השבוע נעסוק בדמות האיש הענק העשוי ללא מורא וחת, הרב בן ציון חזן זצוק"ל.

אין אפשרות לעסוק בדמותו של הרב חזן בלי לתאר היטב את הקורות אותו בזמן כניעתה של הרובע היהודי בזמן מלחמת העצמאות בקום המדינה. ועל כן נצלול מעט אחורה בזמן אל אותם הימים שבהם לא יכולנו אפילו לחלום שנגיע לימינו אנו בו עולם התורה פורח וזורח והארץ על תילה לתורה ולתפארה.

ראשית, בחר לגור בירושלים, ובמשך שנים חי בשכונת הבוכרים כשהוא מרחיב את ידיעותיו וכותב חידושי תורה. ובשנת ה'תרס"ז ייסד בירושלים יחד עם הרב יעקב חיים סופר, והרב יחזקאל עזרא הלוי ועוד, את תלמוד התורה וישיבה לעדת הבבלים "שושנים לדוד", ועמד בראשה. כל זה המשיך עד שגויס לצבא העותמני כמשגיח כשרות בזמן מלחמת העולם הראשונה.

לאחמ"כ בהמלצת הרב רשכבה"ג הרב יוסף חיים בעל הבן איש חי, רכש הרב מה"וועד הערבי העליון" בשנת ה'תרס"ט שטח אדמה בסמוך לכותל המערבי מכסיפי הנדיב יוסף אברהם שלום מקולקטה. בשנת ה'תרפ"ג הקים על השטח את ישיבת פורת יוסף בסיוע הרב נסים נחום, שמונה לשמש כמנהל הישיבה, שלימים תהיה אחת הישיבות החשובות ביותר בארץ ישראל. מעניין בתקופה זו עבר לגור במתחם הישיבה, ולאחר פטירת הרב נחום התמנה תחתיו לנהל את הישיבה ולעמוד בראשה. אציין כי אחד מתלמידי הישיבה היה מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל אשר התקבל לאחר שהרב בן-ציון התוודע לכשרונו והחליט לממן את לימודיו בעזרת משכורתו שלו.

עם השנים, הרב בן-ציון מונה לרבה הספרדי הראשי של הרובע היהודי ובכך קשר את גורלו עם גורל הרובע היהודי בשנים הבאות. עם קום המדינה ופרוץ מלחמת העצמאות, הרובע היהודי נקלע למצור, נקודת השפל והקושי הגדולה בתולדות הרובע בעת החדשה.

במצאות חיים מורכבת של רעב ופחד מוות, הרב בן-ציון המשיך לשמש כמנהיג רוחני של העדה הספרדית בעוז ובביטחון, כאשר לתפקידו הייתה חשיבות גדולה מאי פעם. בסופו של המצור הממושך, מפקדת ההגנה ברובע החליטה על כניעה. הרב בן-ציון, יחד עם הרב האשכנזי הראשי, הרב מינצברג, נשלחו אל מפקד הלגיון הירדני, עבדאללה-תל, עם דגל לבן, להודיע על כניעה ולדון בתנאיה. בעודם מפלסים דרך בין הסמטאות החרות ומניפים בדגל הכניעה נפתחה לעברם אש חיה. הרב בן-ציון שנפצע מרסיס, צעק בערביית אל החיילים הערבים לחזול מהאש עד אשר הם אכן הפסיקו.

במפגש עצמו עבדאללה-תל דחה אותם באומרו: לא אנהל משא ומתן אלא עם נציג הצבא הישראלי. כך הרב בן ציון מצא את עצמו חוזר לעמדות ההגנה על מצת לדווה על דרישתו של תל כשהוא חולף על חיילים ערבים, חלקם מחייכים במה שנראה כשמחה לאיד וחלקם מתבוננים ביראת כבוד בדמותו של הרב הפוסע חזרה בראש מורם.

כך הגיעה הקץ על המאבק היהודי בעיר העתיקה ויחד עם שאר תושבי הרובע הרב בן-ציון יצא לגלות מהמקום שהיה לו בית מאז 1923 עת הקמת ישיבת "פורת יוסף". לאחר פינוי מבנה ישיבת פורת יוסף והריסתו בידי הירדנים בשנת 1948, עבר להתגורר בשכונת קטמון. לצערנו הרב בן-ציון הירושלמי לא זכה לראות בשחרור הרובע ב-1967, והלך לעולמו ב-11 בנובמבר 1951 (י"ב בחשוון ה'תשי"ב), ונקבר בבית הקברות סנהדריה בירושלים.

הנחש האפית

השבוע נגלה בס"ד מהו האיום האמיתי על החיים. זה שכולנו עלולים ליפול בו, ומאידך גם להיבנות ממנו. "ויאמר השליכוהו ארצה וישלכוהו ארצה ויהי לנחש" (שמות ד, ג) רש"י הקדוש מפרש "ויהי לנחש" רמז לו שספר לשון הרע על ישראל ותפש אומנותו של נחש. הלשון משמעותית בחיינו ועליונות האדם על פני דרגת החי זה דעה ודיבור. כולנו רוצות ושואפות להיות חלק מאותו סלוגן "לשון הרע לא מדבר אלי". בשורות הקרובות בס"ד אעמיק בפן נוסף לדיבור, למשמעותו, לחשיבותו ולהשפעתו המשמעותית על חיינו.

הכוח שבלשון

דוד המלך כותב: "מי האיש החפץ חיים... נצור לשונך מרע" (תהילים לד, יג) - מי שרוצה חיים צריך לשמור על לשונו. אנחנו מתפללים כל יום "שתצילני ... ומלשון הרע" וכמה פעמים ביום "אלוקי, נצור לשוני מרע" - התפילות המרובות על כך מורות לנו שנדרשת זהירות יתרה. מופיע בויקרא רבה "מות וחיים ביד הלשון" (משלי יח, כא) ומסופר על רבן גמליאל שאמר לטבי עבדו, צא וקנה לנו דבר טוב מן השוק. יצא והביא לו לשון של בהמה. לאחר מספר ימים שוב ביקש רבן גמליאל מטבי צא וקנה לנו דבר רע מן השוק. יצא והביא לו לשון של בהמה. תמה רבן גמליאל - כשיבקשתי דבר טוב- הבאת לשון, ועתה שביקשתי דבר רע שוב הבאת לשון? השיבו טבי עבדו ואמר: אדוני, הלשון - פעמים טובה היא ופעמים רעה. כשהיא טובה- אין טובה הימנה, וכשהיא רעה- אין רעה הימנה! נתבונן בכוח שבלשון שיכול להיות טוב ומועיל ויכול להתהפך חלילה לרע.

אומנותו של נחש

כשאנו מבינים את הכוח של הלשון לברוא טוב ורע, אנו יכולים להתחבר ללקח העמוק מאומנותו של הנחש - כיצד הוא ניצל את הדיבור ליצירת מציאות שלילית בעולם. וחשוב לי להדגיש את אומנותו של הנחש, ומה באה ללמדנו? העולם כולו נברא במאמרו של הקב"ה כתוב במסכת אבות: "בעשרה מאמרות נברא העולם", "הוא אמר ויהי". הנחש תפס את המציאות של הבריאה, הוא התבונן וראה שכל דבר מתקיים במאמר ה' הוא ראה גם שהאדם על ידי דיבורו מייצר מציאות, הוא ראה שכל קיום העולם הוא על ידי דיבור ודיבור הוא מקיים כל דבר שיש בעולם. כשהנחש בא לומר לשון הרע, הוא ידע שיצא מזה בעולם מציאות חדשה שהיא רע. לפני שבא הנחש לא היה בעולם מציאות של רע בכלל!! ולכן הוא בא ודיבר וכך ייצר לאדם שהאמין לו משקפים חדשות שתופסות שבעולם יש רע על אף שאין זו מציאות כלל!! וזה יסוד עצום יש פה 2 נקודות האחת היא שאין רע והשנייה שדיבורי הלשון בוראים מציאות. **דיבורים שלנו משנים את כל תפיסתנו את המציאות**, דיבור טוב מייצר תפיסת מציאות של טוב ומאידך דיבור רע מייצר תפיסת מציאות של רע. כמה שיש בזה אחריות עצומה ופחד גדול יש בזה גם בשורה מתוקה.

האמנתי כי אדבר

לקחת את הטכניקה של הנחש ולהשתמש בדיבורנו בכדי להפוך את תפיסת המציאות שלנו לטובה. בכוח הדיבור אנחנו יכולים לראות את כל הטוב שסביבנו ולהסיר מחסומים ולפרוץ דרך. וגם להגיע לאיוון במקומות שחשבנו שאין לי בכלל שליטה עליהם. מדהים לחשוב, שעל ידי המילים שהאדם משתמש בהם, הוא מעצב את כל מארג חייו, והוא גם סולל את ה'איד' שיהיה לו בחיים. האתגר הגדול הוא להאמין שאין שום רע!! להבין שיש בורא אבא רחמן ואוהב בלי סוף שמשגיח על כל דבר ודבר וגם אם זה נראה לנו רע, זה בעיניו של נחש, זה תעתוע ראייה, זה לא אמיתי! "האמנתי כי אדבר" (תהילים קט"ז י) אומר המאור ושמש זי"ע - האמונה שלנו היא לפי הדיבור שלנו ולכן צריך לדבר דיבורים של אמונה. וכך נתחזק לחיות באמונה- שהיא עיקר ותכלית הבריאה והתיקון, שהכול טוב טהור ופשוט, וקיבלנו מרבתינו, ושל ידי כך עצם קושי מגיע להשלמה ומתבטלים הייסורים שלנו, לבקש עזרה מבורא עולם שיעזור לנו לגלות עוד ועוד את אורו בעולם, למרות החושך, למרות הבלבולים. בכוחנו לברוא מציאות טובה ע"י דיבורנו. נשתמש בו בתבונה כדי להפיץ אור, שמחה ואמונה.

אתגר שבועי

ימי השובבים הם זמן מיוחד להתקדש ולהתחזק בענייני קדושה כמו שמירת הפה והעיניים. זכות עצומה לתיקון הנפש! הזדמנות לשנות את הבית לטובה ואת התפיסה. לזכור שהדיבור יוצר מציאות, לברך את מה שה' נתן לי, לברך את הילדים שלי לברך את השפע לי, את הבעל. ולהתקרב ולהתחבר דווקא עם אנשים שמחבבים ברכות, ומשתמשים בהם. להודות על כל ברכה שמברכים אותך. להרגיל את הלשון בברכות לפחות 5 פעמים בבוקר ו-5 פעמים בערב כל יום.

שבת שלום מאת אפרה וחסא!

איאלורה דפן

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים